

سربازی اجباری شد

لایحه ابراهیمیان / «ساماندهی» و «سازماندهی» دو هدف یک مسیر جدید اما پریچ وخم در تاریخ ایران نوین است؛ همان‌که در اعلامیه «حکم می‌کنم» کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ به آن تأکید شده

بود. ساعت یک‌نیمه شب مراکز مهم و استراتژیک شهر تصرف شده و کنترل سازمان‌های دولتی دست رضاخان افتاد؛ روز بعد قزاق‌ها در خیابان شهری آرام به گشت‌زنی مشغول بودند و حفاظت از کنسولگری‌ها را در دست داشتند؛ رضاخان روزهای پرکاری را آغاز کرده بود؛ از حکومت نظامی، مذاکره، دستگیری مخالفان تا بررسی بودجه کشور در آخرین روز از اسفندماه و تصمیم‌گیری درباره شیرکخانه‌ها. او باید خود را برای سال جدید آماده می‌کرد: سال ۱۳۰۰ هجری شمسی؛ تقویم تغییر کرده بود. رضاخان با کودتای نظامی می‌خواست به قدرت سیاسی برسد با هدف ایجاد دولت مدرن مقتدر و متمرکز با ارتش ملی. ایجاد ارتش نوین به شیوه کشورهای اروپایی محور اصلی برنامه‌های نوسازی در ایران بود. سال ۱۳۰۰ تلاش سرسختانه‌ای آغاز شد تا سازمان ارتش شکل بگیرد و بودجه لازم برای آن تأمین شود؛ خدمت سربازی اجباری شد؛ روش سربازگیری متکی به سیستم «بنیچه» بود؛ هر ناحیه بایستی تعدادی سرباز می‌داد و شمار سربازان براساس زمین زیر کشت تعیین می‌شد. او برای تشکیل گروه جدید افسران و سربازان با انضباط به آموزش و تمرین نظامی نیاز داشت؛ تأسیس مدرسه نظام و دانشکده افسری گام دوم این ساماندهی بود؛ در اردیبهشت ۱۳۰۱ از اعزام تعدادی افسر برای آموزش به فرانسه خبر دادند و اولین گروه یک سال بعد، در ۱۳۰۲ به دانشکده «سن‌سیر» وارد شد و تابستان همان سال سلاح‌های خریداری شده به ایران رسید. او از بهار ۱۳۰۰ به استفاده از زره، تانک و وسایل موتوری در ارتش اندیشید و دو سال بعد به داشتن نیروی هوایی و وزارت جنگ، حالا به بیانیه حکومت جدید عمل شده بود؛ در آن بیانیه ارتش را مهم‌ترین وسیله سعادت کشور می‌دانستند. ولی از آن ارتش در سال ۱۳۲۰ چه ماند جز پای فرای و سرب‌ی‌قرار؟ در کنار ارتش نوین، رضاخان به فکر تنظیم و ساماندهی روابط خارجی و لغو قرارداد کاپیتولاسیون بود، اقدامی که در بافت سیاست داخلی، شاید بخشی از تغییر نهادین میان دین و دولت بود و اصلاحات قضایی رضاخان بخشی از همین تحولات؛ بعدها تلاش رضاخان برای توسعه صنایع و بازار گانی مدرن موقعیت تجار سنتی بازار و پیشه‌وران را به خطر انداخت، همانطور که برنامه ثبت املاک موقعیت برخی از دهقانان و عشایر را تضعیف کرد. رضاخان در مسیر نهادهای از خطری که بر سر راه ترقی سیاسی‌اش بود جست‌اما به بهایی گراف؛ شهرتش لکه‌دار شد و مخالفتش بر جبهه طلبی بی‌لجام او تکیه کردند. نظامی‌ای تزیین شده به شیوه ایرانی-روسی که هیچ مخالفتی را تاب نمی‌آورد؛ او علاقه‌مند به ساخت دولتی مدرن چون دول اروپایی در ایران بود و سرنوشتش شبیه به لویی چهاردهم که می‌گفت «دولت یعنی من» تا فردریک کبیر که خود را «اولین خدمت‌گزار کشور» می‌خواند.

منع کارکنان دولت از استعمال تریاک

سید ضیاءالدین طباطبایی رئیس دولت کودتا طی اطلاعیه‌ای در تاریخ دوشنبه ۲۹ فروردین ۱۳۰۰ استعمال تریاک توسط کارکنان دولت را ممنوع کرد: «نظر به اینکه از قرار معلوم در طبقات مستخدم کشوری و لشکری عده زیادی به استعمال تریاک می‌باشند، که وجود آنها علاوه بر اینکه به درد خدمت به دولت نمی‌خورد، تأثیرات سوء و

تصرفات مضر در احوال و اخلاق و روحیه سایرین خواهد کرد، نظر به اینکه استعمال تریاک برای مستخدمین لشکری و کشوری از هر درجه‌ای که باشند، قویا و اکیدا ممنوع و هر کس از این به بعد در مسلک نظام و در ادارات دولتی مرتکب شود، به موجب این حکم از خدمت منفصل خواهد بود. اجرای این حکم را علی‌الغور در تمام تشکیلات نظامی مرکز و ولایات و همچنین در همه ادارات و دوایر آن وزارتخانه خواستارم.»

روزنامه ستاره ایران
۳۰ حمل [فروردین] ۱۳۰۰

هشدار بلدیہ

به الاغ دارها

نظر به اینکه دیده می‌شود اغلب الاغ‌دارها و اشخاصی که از داخل شهر حمل زباله و خاک‌روبه و خاک آوار می‌نمایند، بیشتر خاک و کثافات را در خرابه‌های داخل شهر می‌ریزند و این مسأله باعث ازدیاد کثافات و عدم حفظ الصحه محل می‌شود، لذا به موجب این اعلان به اطلاع عموم می‌رساند، لازم است از این تاریخ به بعد کلیه زباله و خاک‌روبه و خاک آواری را که حمل می‌نمایند، به خارج شهر برده و در محل‌های دور دست که مخصوص ریختن کثافات است بریزند و چنانچه مأموران نظیف بلدیہ مشاهده نمایند مخالف مدلول این اعلان رفتار کرده و در خرابه داخل شهر چیزی بریزد فوراً مرتکب جریمه مشارالیه را مجبور خواهد کرد که درعوض هر یک بار زباله یا خاکی که در خرابه‌های داخلی شهر ریخته یک صد بار زباله و کثافت از داخل شهر حمل به خارج دروازه نماید. بلدیہ طهران
روزنامه ستاره ایران ۹ سنبله [شهریور] ۱۳۰۰

قرن شمسی ایران با بیماری شروع شد

از طاعون تا کرونا

■ نخستین خبر شیوع بیماری

در قرن حاضر روز نهم فروردین منتشر شد

■ خبر شیوع طاعون

در سرخس هشتم اردیبهشت ثبت شده است

آبله و خرافه

نخستین خبر شیوع بیماری در قرن حاضر روز نهم فروردین منتشر شد. روزنامه ایران در صفحه دوم خود از شیوع آبله در مازندران خبر داده بود. ۶ ماه بعد هم آبله در شهرستان «صحنه» کرمانشاه همه گیر شد و بعد هم این بیماری به همراه حصه در کل منطقه کردستان شیوع پیدا کرد و جان نزدیک به هفتاد نفر را گرفت. شیوع آبله در این سال تا جایی پیش رفت که روز چهارم دی ماه روزنامه «ایران» در خبری نوشت: «گزارش‌های ارسالی از اغلب شهرها حاکی از شدت یافتن بیماری آبله در کشور است. با توجه به اینکه واکسن آبله در تهران وجود نداشت، تا اندازهای لوازم مورد نیاز در انستیتو پاستور فراهم شده و رئیس انستیتو پاستور مشغول تهیه واکسن و سرم‌های دیگر هستند. با وجود اینکه همه ساله آبله کوبی در دی ماه متوقف می‌شد، اما از سوی مجلس حفظ الصحه تأکید شد، آبله کوبی جهت جلوگیری از شیوع بیماری در شهرها و روستاها ادامه یابد.» و چند روز بعد خبری مبنی بر شیوع آبله در تهران و تعیین مراکزی در سطح شهر برای آبله کوبی کودکان منتشر شد. پیش‌تر از این هم وزارت معارف پزشکان زن را برای آبله کوبی و سرکشی به مدارس دخترانه اعزام کرده بود و تمام اینها نشان از این دارد که در سال ۱۳۰۰ موضوع شیوع آبله در شهرها بخصوص تهران موضوع نگران‌کننده‌ای بوده است.

فرزانه قبادی / واپسین روزهای آخرین بهار قرن در حال سپری شدن است. قرنی که شروعش با آنفلوآنزای اسپانیایی و طاعون و حصه و آبله و وبا گره خورده بود و پایانش با بیماری مرموزی که دانشمندان نامش را گذاشته‌اند COVID-19. حالا که ماه‌هاست همنشین میهمان ناخوانده‌ای هستیم که از بلاد چین بیرون خزیده و قاره به قاره راه پیموده و خودش را تا دورترین ایالات پنگه دنیا رسانده و زندگی مردمان عصر دیجیتال را مختل کرده است، شرايطمان شاید شبیه‌تر باشد به روزگار مردمانی که بعد از پایان جنگی جهانی‌تر باشد به گرفتار ناخوشی مرگباری شده بودند که گویی قرار نبود دست از سر دنیا بردارد. حالا که عاجزیم و درمانده، خسته، جامانده از سالی سیاه با کشته‌های فراوان و داغ‌هایی که آرام نمی‌گیرند، شاید حال آدم‌های صد سال پیش را بهتر درک کنیم. یک سال پس از خاموش شدن آتش جنگ جهانی اول، دنیا با بلایی کشنده‌تر از جنگ روبه‌رو شد. نوعی بیماری که مطالعات نشان می‌داد منشأ آن امریکاست اما به «آنفلوآنزای اسپانیایی» شهرت پیدا کرد. آمار دقیقی از قربانیان این بیماری در دست نیست، اما طبق تخمین‌ها حدود نیم میلیارد نفر از مردم دنیا به آن مبتلا و ۵۰ میلیون نفر جان خود را بر اثر ابتلا به آن از دست دادند. سهم ایران از این آمار حدود دو میلیون و چهارصد هزار کشته بود. اسناد تاریخی می‌گویند آمار کشته شدگان بر اثر این بیماری با تلفات جنگ جهانی برابری می‌کرد و بعضی اسناد معتقدند آمار تلفات این بیماری بیشتر از جنگ بود. آن روزها هم مثل امروز که کرونا می‌تازد و قربانی می‌گیرد، ایران در رده قربانیان اصلی این بیماری قرار داشت. اما عدوی بیماری سبب خیر شد و وضعیت ایران در زمان شیوع آنفلوآنزای اسپانیایی باعث پایه‌گذاری «انستیتو پاستور» شد، هر چند فعالیت جدی و مؤثر این مؤسسه سال‌ها بعد آغاز شد، اما پایه‌های شکل‌گیری آن در ایران سال ۱۲۹۹ و در آستانه ورود به قرن ۱۳ گذاشته شد. اسناد وزارت خارجه در نخستین روز فروردین نشان می‌دهد که طبق اعلام رسمی، از اول فروردین ۱۳۰۰، تاریخ شمسی جایگزین تاریخ قمری شده است. قرنی در ایران آغاز شد که با حوادث و اتفاقات مهمی همراه بود و روزها و ماه‌های پایانی آن هم با حوادث بسیاری همراه است.

اعلام

غسل اموات در خانه

نظر به اینکه غسل اموات در داخل شهر و خانه‌های شخصی بکلی مخالف حفظ الصحه و ممکن است تولید امراض عمومی نماید و سبب مخاطره عظیم برای اهالی شود، علیهذا اکیدا ممنوع و چنانچه ضرورت اقتضا نماید بایستی درخواست اجازه کتبی از اداره صحه و معاونت عمومی بلدی کرده و پس از معاینه طبیب بلدی در صورت امکان با رعایت شرایط صحی اجازه داده شود.

روزنامه ایران - پنجشنبه ۹ سنبله [شهریور] ۱۳۰۰

شنبه ۱۴ آذر

مدرسه صاحب منصبی تشکیل و در سال ۱۳۱۴ به دانشکده افسری تغییر نام داد.

دوشنبه ۱۰ آذر

اتحلال پلیس جنوب توسط وزیر جنگ.

دوشنبه ۱۰ مهر

محمدتقی خان پسیان ریاست ژاندارمری خراسان که علیه دولت مرکزی قیام کرده بود، در نبرد با ژاندارم‌ها در قوچان به قتل رسید.

چهارشنبه ۴ خرداد

عزل سیدضیاءالدین طباطبایی از ریاست الوزرای دولت کودتا.

شنبه ۱۳ فروردین

دستگیری احمد قوام السلطنه، والی خراسان توسط کلنل پسیان

پنجشنبه ۲ شهریور

روزنامه طوفان به مدیریت محمد فرخی یزدی منتشر شد.

چهارشنبه ۱۷ اردیبهشت

دو ماه پس از کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ احمدشاه رضاخان را با لقب سردار سپه به وزارت جنگ منصوب کرد.

چهارشنبه ۳ فروردین

اداره بلدیہ در تهران و شهرها از حالت انجمن‌های شهری خارج و به‌صورت شهرداری درآمد.

جمعه ۲۶ آبان

تشکیل ارتش جدید با ادغام دیویزیون (لشکر) قزاق، ژاندارمری، بریگاد(تیپ) و دیگر قوای پراکنده نظامی

شنبه ۱۱ آذر

شهادت میرزا یونس (کوچک خان) رهبر نهضت جنگل.

جمعه ۸ دی

با اعلام ممتاز الملک رئیس کل بانک ایران، بانک استقراضی به بانک ایران تغییر نام یافت.

۱۳۰۱

1922

۱۳۰۰

1921